

FOCUS FILANTROPIE

ONDERNEMERS VOOR HET GOEDE DOEL

LIEFDADIGHEID: van hobby tot miljoenenbusiness

YOLANDE VAN WAEYENBERGE EN
VÉRONIQUE DE CLERCK

Vlaamse ondernemersvrouwen en -kinderen
zijn de discrete kracht van het fonds ter
nagedachtenis van de overleden Michaël Van
Waejenberge (op de foto).

Bill Gates werd door het Amerikaanse weekblad Time uitgeroepen tot een van de 'Mensen van het Jaar' vanwege zijn filantropie. Ook ondernemend Vlaanderen schenkt elk jaar miljoenen aan het goede doel. Maar wordt dat geld professioneel beheerd? We vroegen het aan specialisten in 'charity management'. En aan de milde weldoeners zelf, zoals Yolande Van Waeyenberge en Pierre van der Mersch.

Binnenkort is het weer een filantropische hoogdag. Terwijl de rest van het land in de weer is met de voorbereiding van de kerstkalkoen, buigt vermogend Vlaanderen zich over het goede doel. "Kerstavond is dikwijls het enige moment dat vader, moeder en de kinderen van ondernemers-families samen vrij zijn om te beslissen over allerlei filantropische werken," weet Olivier Rotsaert, hoofd charity management bij vermogensbankier MeesPierson. "En 'beslissen' betekent in de praktijk dat de kinderen de wil van hun vader volgen. Eigenlijk raden we deze vorm van liefdadigheid af, omdat het geld dikwijls niet goed besteed wordt. Als de familie vader overlijdt, haken de kinderen bovendien soms af. Met een meer gestructureerde organisatie kan je het goede doel op lange termijn een kans geven."

Ook Luc Tayart de Borms, gedelegeerd bestuurder van de Koning Boudewijnstichting (KBS), geeft advies aan milde schenkers. "Wij willen filantropie stimuleren, of beter: professioneel georganiseerde filantropie," klinkt het. "Als een bedrijfsleider een goed doel wil steunen, zet hij soms zijn verstand op nul en laat hij bedrijfseconomische principes als strategie en te behalen streefdoelen vallen. Die principes moet je echt wel toepassen om enige impact te hebben. We leveren trouwens niet alleen fiscaal-technisch advies, maar ook inhoudelijke raad. We kennen de sector immers zoals weinig anderen."

Gulste gever: Koning Boudewijnstichting

De KBS, opgericht in 1976 als een cadeau aan de jarige vorst, is met een eigen vermogen van 193 miljoen euro de grootste filantropische organisatie in België. Ze groeide ondertussen ook uit tot het 'Fonds van de fondsen'. De KBS overkoepelt en beheert voor een totaal van 30 miljoen euro fondsen in opdracht van derden. Het rekent een fee aan van 15% op de opbrengst die wordt aangewend (op een mini-

mumleg van 75.000 euro). De KBS heeft daarvoor tien personen (op een totaal van 64) in dienst.

De fondsen, die dikwijls de naam van de schenker dragen, worden beheerd door een comité, waarin een onafhankelijke adviseur en vertegenwoordigers van de KBS en de schenker zetelen. Heel wat bekende zakenfamilies doen een beroep op deze formule. Zo steunt de familie Moortgat (Duvel) "vrouwen die de gemeenschap bijzondere diensten bewijzen". De Stichting Paul, Suzanne, Renée Lippens financiert projecten van organisaties die in het Brusselse werken met kansarme kinderen. Het Fonds Dominique De Graeve (opgericht door zijn vader Georges De Graeve, ex-BP) richt zich op de verkeersveiligheid voor kinderen. Ignace Van Doorselaere (Van de Velde) steunt het fonds One Child One Dream, gericht op de kansontwikkeling bij kinderen. Het InBev-Baillet Latour Fonds (dat 3,4 miljoen Inbev-aandelen heeft) staat in voor het culturele erfgoed.

"Als een bedrijfsleider een goed doel wil steunen, zet hij soms zijn verstand op nul en laat hij bedrijfseconomische principes vallen."

Een van de meest actieve kernen is gevormd rond het Michaël Van Waeyenbergefonds, genoemd naar de zoon van Yolande en Gabriël Van Waeyenberge (De Eik), die in 2002 na een lange therapie toch aan leukemie stierf. Het steunt (ook financieel) families van leukemiepatiënten en wetenschappelijk onderzoek rond de ziekte.

Een derde van de inkomsten wordt geput uit een stevig werkingscomité, dat heel wat echtgenotes van ondernemers telt (Catherine Balcaen, Véronique De Clerck-Santens, Sylvie D'heygere, Christine Van Himpe-Lecluyse, Carine Steel, Isabelle Vanden Avenne-Vlerick, Griet Vande Vyvere en Yolande Van Waeyenberge zelf). Een jeugdcomité, bestaande uit zonen en dochters van ondernemend Vlaanderen, zorgt voor de bemanning van grote evenementen ter ondersteuning van de kas van het fonds (een bal, een duatlon, een circus en dergelijke).

Véronique De Clerck (echtgenote van Dominique): "We zijn een dynamisch fonds, dat permanent wordt gefinancierd. Die jongeren zetten zich keihard in. Ze beseffen dat ze — à la limite — over alles beschikken wat ze willen, en kunnen zo iets doen voor de gemeenschap. Op die manier bewijzen ze in alle discretie dat ze echt wel meer zijn dan 'de zoon of dochter van'."

Onlangs gaf dit fonds een cheque van een kwart miljoen euro voor het Michaël Van Waeyenberge Stamcellaboratorium, waarmee professor Catherine Verfaillie (KU Leuven) aan de slag kan. Het fonds beschikt nog over drie kwart miljoen euro. Yolande Van Waeyenberge: "Omdat er een brede werking rond bestaat, is het een echt concrete organisatie, die heel wat ondernemers kan overtuigen er geld voor vrij te maken. Dit is goed een derde van onze inkomsten."

Vlaamse rijken weten niet hoe

Rotsaert maakt een duidelijk onderscheid tussen oud en nieuw geld. Bij de adel kent filantropie een lange traditie. Deze families hebben klare ideeën over de besteding. Dat is trouwens ook het geval voor joodse zakenfamilies, die onder meer de Centrale van de Joodse Weldadigheid, Tzedaka, spekken. Ook hun Indiase collega's hebben een lange traditie in liefdadigheid. Dat geldt niet voor de Vlaamse nieuwe rijken. ■■■

GULLE GEVERS

- Familie Moortgat
- Ignace Van Doorselaere (Van de Velde)
- Pierre van der Mersch (Brederode)
- Yolande en Gabriël Van Waeyenberge (De Eik)
- Association Verelst
- Fonds Dominique De Graeve
- InBev-Baillet Latour Fonds
- Fonds Henri Collinet
- Fonds Lionel Van den Bossche

■■■ Rotsaert: "Heel zijn leven heeft een chief executive officer keihard gewerkt, enkel bedrijfsliteratuur gelezen en dan valt hij na de verkoop van zijn onderneming in een zwart gat. Ik wil iets doen voor de gemeenschap maar ik weet niet wat, krijgen we dan te horen."

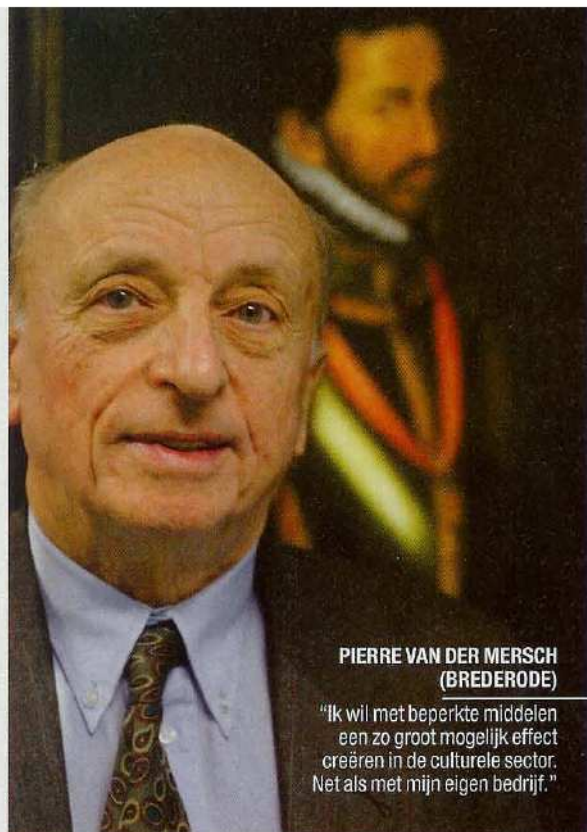
KBS propageert steun aan projecten die fundamentele beleidswijzigingen of structurele veranderingen teweegbrengen. Dat kan ook onrechtstreeks, door een kader voor dergelijke projecten te helpen scheppen.

Een voorbeeld daarvan is Fonds Henri Collinet, genoemd naar de voormalige CEO van Carmeuse. Na zijn overlijden besliste de raad van beheer 2 miljoen euro vrij te maken voor het KBS-fonds, met als doel kansarme jongeren door onderwijs of vorming aan de slag te helpen.

Dominique Collinet, Henri's zoon (inmiddels erevoorzitter van Carmeuse): "We wilden eerst een stand van zaken: hoe dragen we met ons project zoveel mogelijk bij tot onze doelstelling? Daarom lieten we de UCL in 2000-2003 een studie maken over kansarme jongeren, hun mogelijkheden en de manier waarop ze het best kunnen worden geholpen. Dat resulteerde in een boek, waaruit ook anderen kunnen leren om hen op een wetenschappelijk verantwoorde manier bij te staan. Op basis van de studie ondersteunen we nu in een tweede fase concrete projecten."

Het Fonds Lionel Van den Bossche ging van bij het begin veel concreter tewerk. Het werd opgericht met middelen van gewezen Siemens-topman Lionel Van den Bossche, overleden in 1994, en steunt startende ondernemers. Zoon Jan Van den Bossche: "Mijn vader wist hoe moeilijk het was als jonge bedrijfsleider en zag het als zijn plicht zijn steentje bij te dragen aan het ondernemerschap. Concreet ondersteunt het Fonds starters die met innovatieve producten actief zijn. Chapeau voor de mensen van de KBS, die veel tijd vrijmaken voor de selectie."

Ook Pierre van der Mersch van de beleggingsvennootschap Brederode is erg te spreken over de KBS. Die beheert zijn eigen Fonds Pierre van der Mersch, dat elk jaar door hem wordt gespekt. Hij streeft ernaar "net als met mijn eigen be-

**PIERRE VAN DER MERSCH
(BREDERODE)**

"Ik wil met beperkte middelen een zo groot mogelijk effect creëren in de culturele sector. Net als met mijn eigen bedrijf."

drijf" met beperkte middelen een zo groot mogelijk effect te creëren in de culturele sector. "Al kan je dat nooit tot op de euro berekenen," geeft hij toe.

Filantropie wekt jaloezie

Microsoft-topman Bill Gates is 's werelds grootste schenker. Hij schonk 60% van zijn vermogen (50 miljard dollar) aan de Bill and Melinda Gates Foundation. Hoeveel geeft de gefortuneerde Vlaming aan het goede doel? "De maximumgrens is zowat 2% van zijn vermogen," weet Olivier Rotsaert, charity manager van MeesPierson. Men kan pas klant worden van deze vermogensbankier als men er 1 miljoen euro belegt.

Over concrete bedragen en projecten wil Van der Mersch niets kwijt. Want: "Het egalitarisme dat onze maatschappij beheerst, laat niet toe dat je erover spreekt. Filantropie wekt, zeker hier in het zuiden van het land, jaloezie."

"Filantropie heeft een wat negatieve bijklank," bevestigt Luc Tayart. "Hoe Latijnser de cultuur, hoe moeilijker het is een schenking te doen. Veel heeft te maken met een verkeerd begrepen invulling van de scheiding tussen Kerk en staat. De eerste houdt zich enkel met religie bezig, en de rest eigenlijk met alles, is de onderliggende gedachte. Franstalig België staat zeker negatief tegenover fiscaal aftrekbare giften."

Volgens de Leuvense onderzoeker Patrick Develtere beheerden Belgische stichtingen gezamenlijk meer dan een half miljard euro. Bijna 40% van dit bedrag werd bijeengesprokeld door de KBS (onder meer dankzij de royale steun van de Nationale Loterij, die ook dit jaar 12,1 miljoen euro vrijmaakt). Develtere: "Vijftien grote organisaties beheren 85% van het totale actief. Dat betekent dat er een grote hoop actief is met een minimale omzet. Je kan je afvragen in welke mate dat nog efficiënt gebeurt."

Volgens Tayart moet een Europese schenker zich de vraag stellen: wat kan ik beter dan de overheid? Deze kwestie wordt te weinig gesteld. "Veel ondernemers zijn rijk geworden door hard te werken, en denken dat ze even robuust de wereld kunnen veranderen als hun bedrijf."

Yolande Van Waeyenberge: "Het Fonds werd opgericht op aansturen van mijn zoon, omdat we zagen hoe moeilijk de staf en zijn medepatiënten het soms hadden. Ik beschouw het als een manier om die ijzersterke persoonlijkheid van mijn kind te laten voortleven. Uiteraard is het Fonds een emotionele zaak, en zelfs een deel van het rouwproces. Net om enige ra-

EUROPA VS. AMERIKA

Pierre Van der Mersch, topman van Brederode en filantroop, wijst erop dat Amerikanen een totaal andere instelling hebben. In de VS maakt filantropie deel uit van het imago dat een ondernemer wil uitstralen. Hij getuigt: "Mijn Amerikaanse vrienden van Harvard beschouwen de sponsoring van hun alma mater als een sociale plicht, waar prestige van uitstraalt. In België loop ik niet te koop met het goede doel."

Bovendien is het staatsbeslag in de VS kleiner dan in de EU. Universiteiten, kunstcollecties, bibliotheken, ziekenhuizen, armoedebestrijdingsorganisaties worden in België betaald door de overheid, terwijl ze in Angelsaksische landen grotendeels worden gevoed met privé-geld.

Toch zijn de Europese stichtingen behoorlijk groot, berekende de Leuvense onderzoeker Patrick Develtere. In 2001 beheerden de stichtingen van negen EU-lidstaten 50 miljoen euro, of meer dan de helft van de begroting van de Commissie. In het Europa van de Vijftien telde hij 62.000 stichtingen. Develtere: "Dat is vergelijkbaar met de VS. Het grote verschil met Amerikaanse foundations, die in de schijnwerpers treden, is het achterhoedekarakter van de Europese stichtingen."

tionaliteit in het geheel te brengen, doen we een beroep op de expertise van de KBS. In de praktijk ging het bestuurscomité echter akkoord met alle voorstellen die het werkingscomité tot nog toe gedaan heeft."

Fiscale optimalisatie

Wie geld wil geven aan een goed doel, heeft verschillende opties. Een manier is een rechtstreekse schenking aan een bestaand initiatief. "Schenken kan vandaag tegen een relatief gunstig tarief," weet Saskia Lust (Loyens Advocaten). "Sinds de verlaging van de schenkingsrechten betaalt men slechts 7% aan de Brusselse of Vlaamse administratie (8,8% in Wallonië) voor een schenking aan het goede doel. Eventueel kan de schenking, mits de organisatie de goedkeuring kreeg van het ministerie van Financiën, fiscaal worden afgetrokken."

Een schenking aan een erkende VZW of stichting is overigens een manier om hoge successierechten te vermijden. Per saldo wordt (tot de helft) minder belasting betaald en netto meer (tot zowat het dubbele) verdeeld over de algemene legataris (het goede doel) en de bijzondere legataris (het verre familielid).

Als een milde schenker een eenmalige operatie wil uitvoeren, legt Olivier Rotsaert (MeesPierson) hem een aantal projecten voor. "Eventueel wordt gekeken in de verschillende projecten die de Fortis Foundation ondersteunt." Deze stichting wordt jaarlijks gesponsord met 1,25 miljoen euro door MeesPiersons moederbank Fortis.

Als de klant een meer permanent karakter nastreeft, wordt eventueel een professionele structuur opgezet. MeesPierson beheert dan het geld via een fonds met een laag risicoprofiel en een opbrengst van ongeveer 6 tot 8%.

Sinds 2002 kunnen schenkers hun eigen privé-stichting oprichten. Onderzoeker Patrick Develtere telt er 63 (naast 332 actieve stichtingen van openbaar nut). Luc Tayart van de KBS vindt deze structuur een uitstekende zaak. "Ik zag te veel Vlaamse bedrijfsleiders cashen en hun geld onderbrengen in een Zwitsers of ander buitenlands vehikel. Buitenlandse vermogensbeheerders schuimen de markt af op zoek naar gefortuneerde Belgen, en een mogelijkheid tot goed geregelde liefdadigheid zit standaard in hun basispakket."

"De gefortuneerde Vlaming geeft maximaal zowat 2% van zijn vermogen een goed doel."

VZW is fiscaal oninteressant

Advocate Lust ziet weinig heil in zo'n private liefdadigheidsstichting. "Om de schenking via de inkomstenbelasting fiscaal voordelig te laten verlopen, zou die stichting een fiscale vrijstelling moeten verkrijgen. Dat is een administratief erg zware procedure. In de praktijk worden deze private stichtingen enkel gebruikt als een tegenhanger van de Nederlandse stichting administratiekantoren — om aandelen te certificeren — of als een vehikel in zeer specifieke situaties, om bijvoorbeeld de zorg aan een gehandicapt kind te bestendigen na overlijden."

MeesPierson heeft de voorbije jaren nooit geadviseerd om een private stichting voor het goede doel op te richten. Rotsaert: "Het is veel te ingewikkeld. In zeer uitzonderlijke gevallen — een schenking van meer dan een miljoen euro bijvoorbeeld — loont het de moeite om buitenlandse structuren op te zetten. We verwijzen mensen die actief willen meewerken aan een goed doel liever door naar de Koning Boudewijnstichting."

Zo is gewezen bouwondernemer Luc Verelst actief met Association Verelst, dat een maatschappelijk kapitaal heeft van 6,2 miljoen euro en elk jaar 1,5 miljoen euro ontvangt. Het is actief in de derde wereld. Het Michaël Van Waeyenbergefonds is groot genoeg voor zo'n structuur, maar opteert voor de KBS-koepel. Véronique De Clerck: "We hebben even aan een VZW gedacht, maar dat bleek minder interessant, omdat de giften dan niet fiscaal aftrekbaar zijn. De Belg betaalt nu eenmaal liever aan een goed doel dan aan de belastingen."

LUC TAYART
DE BORMS
(KONING
BOUDEWIJN-
STICHTING)

De Koning Boudewijnstichting is met een eigen vermogen van 193 miljoen euro de grootste filantropische organisatie in België.

Fullbright Stichting en de Belgian American Educational Foundation, die al 75 jaar beurzen verstrekt aan jonge Belgen, ervaren hoe moeilijk het is om een onafhankelijke stichting te beheren. De voorbije twee jaar verloren ze plots de fiscale vrijstelling voor giften, die ze ontvingen (omdat ze ook onderzoek stimuleren). "Er was geen weg naast," aldus Marie-Claude Hayoit (BAEF). "De enige manier om fiscaal vrijgestelde giften te ontvangen was onze organisatie onderbrengen, als fonds, bij de KBS. Ondertussen vragen we onze donateurs al twee jaar hun portefeuille dicht te houden."

Luc Tayart ontkent met klem dat de KBS een monopolie nastreeft. En neen, zijn stichting is evenmin een vehikel voor de 'royalistische recuperatie', zoals sommige complottheoretici vrezen. "We zijn een onafhankelijke instelling," klinkt het ferm op zijn hoofdkwartier aan de Brederodestraat. "Staar u niet blind op onze naam. Onze bureaus van het Paleis dicteren de wet hier niet."

Hans Brockmans ■
hans.brockmans@trends.be

EXTRA INFORMATIE OP WWW.TRENDS.BE

Op de Trends-website vindt u een artikel over Luc Verelst (ex-Eurinpro), die zich al jaren voltiids inzet voor de derde wereld.